

ACC. NR. 2495.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: SKÅNE

Upptecknat av: Olle Thulin

Härad: Albo

Adress: _____

Socken: Rörum

Berättat av: Hans Andersson

Uppteckningsår: 1929

Född år 1881 i Vilemölle

Uppteckningen rör

Se REG. sid.

11.

Landskap: Skåne Socken: Rörum

Fullständigt namn: Nilsson, Hans

Född den 1881 på

i Vitaby (gård eller by)

Yrke: fiskare (socken och landskap) Bisyssla:

Bosatt å följande platser: Har bott i Vitaby tills 1928.

1 år på Vik. (socken, landskap, tid)

Bor nu Friaborg, Simrishamn

(gård eller by jämte postadress)

Faderns namn: född

Moderns namn: född

Sedan huru länge är släkten känd: a) fädernet? b) mödernet?

Närmare upplysningar om släkten: Fadern fiskare

(t. ex. inflyttning, yrken m. m.)

Sagesmannens barndom:

(el. upptecknarens) (sysselsättning, syskon)

skolgång

Läsning:

(böcker, tidningar m. m.)

Resor:

Har sagesmannen sina hågkomster efter vissa personer? Vilka?

(el. upptecknaren)

Deltagande i föreningslivet:

Förtroendeuppdrag:

Övriga upplysningar:

Hans Nilsson är förfärligt vidskeplig. Vidske-

pelsen är blandad med religiöst grubbel. Förfäderna gingo igen i

den gamla stugan uppe i Vitaby och till slut kunde inte Hans Nils-

son stå ut med det längre utan måste flytta därifrån. Familjen

lever nu i största fattigdom. Dåliga människor förgör allt

för dem.

Död den

(år och dag)

Ant. av

Dessa uppgifter ha insänts av:

(namn och fullständig adress)

år

1.

Hans Nilsson
Vitemölla. Född 1881.
Bor nu i Simrishamn.

2495

Upptecknat av
Olle Thulin
Juli 1929.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Varsel.

Tre gånger i rad hörde jag det på Vitemölla, och var gång gick en bort. Första gången var det mor. Det höll på så där en fjorton dagars tid och en timme var natt. Det var precis som när de vällte ut ett lass kullersten, och sen rulla stenarna om varandra. Så var det innan mor gick bort. Sen dröjde det en sex månader, men sen börja det på igen. Då var det som det asat stora halmvälder förbi dörren och fönstren. Det höll på så omkring en timma varje natt, och det varade en vecka, sen sluta det. Nu sjukna min äldste påg och dog. Först nu blev jag klok på att det var något slags varsel. Tredje gången var 1918. Ungefär samma ljud som de andra gångerna, men i mindre format. Men det asade och drog utanför fönstren. Jag hade fyra sjuka, ty spanska sjukan gick, och hade klart för mig, att en skulle gå bort. Mer än en gång gick jag upp på nätterna och gick från den enes bädd till den andra och tittade på dem och undrade vilken, jag nu skulle mista. Det dröjde heller inte länge förrän den min-

ste gick bort. Det är upplevelser, som jag själv upplevat, och det kan ingen vetenskapsman förklara bort. Jag tålde inte höra det, så det var mycket därför, som jag flyttade från farfars gamla stuga vid Vitemölla. Omfånget i väsen minskade med personernas storlek och ålder. Då mor skulle dö, var det värst. Sen blev det mattare. Ja, det var mycket i den kulan.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Hans Nilsson

Vitemölla. Född 1881.

Bor nu i Simrishamn.

2495

Upptecknat av

Olle Thulin

Juli 1929.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Varsel.

När hamnen i Vitemölla byggdes 1846, då var där
varsel varje kväll. Sen arbetet vvar slut började det på. Stundom
ej mer än 10 min., sen arbetarna slutat. Ofta innan solen gått ner.
Det lät precis som när arbetarna voro där och arbetade. Alla hörde
vi det både unga och gamla.

Hans Nilsson
Vitemölla.Född 1881.
Bor nu i Simrishamn.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2495

4.
Upptecknat av
Olle Thulin
Juli 1929.

Gengångare.

En kusin till mej dog i samma hus i Vitemölla, som jag bodde i. Det var tyst och stilla tills bouppteckningen varit. Då började ett sådant väsen, som om allt varit löst på loftet. Första natten trodde jag att det var min farbror, som var uppe på loftet, men på morgonen kom han in till mej och sade: Nu är Djävulen här och asar. Min kusin som dött hade inga barn i sitt äktenskap. Han var mycket fäst vid sina föräldrar. Han fick en mycket hastig död. Var bara sjuk några dagar. Föräldrarna skulle ärva hälften, eftersom de inga barn hade. Allt delades utom 100 kg. mjöl, som änkan fick behålla. Efter bouppteckningen flyttade änkan från huset. Varje kväll han missa inte på en minut, kl. 10 kom ha. Först smällde trädgårdsgrinden och sen logdörren. Sen var han uppe på loftet och väsnas till kl. var 12, då smällde dörrarna igen. Det höll på så 2 månader. Vi undrade mycket över hur det var fatt, och en dag fråga jag änkan om allt delats lika. Jo det hade det, allt utom 100 kg. mjöl. Jag sa då till henne, att hon skulle dela det också och det

på grammet, så att folk kunde få nattro. Det gjorde hon, och sen blev det också tyst om nätterna och hördes ej det minsta.

Det var en natt, pågen och jag hade varit och satt torskakrokar. Det var en så lugn natt, att jag skulle kunna brännt ut en tändsticka utan att den slocknat. Då pågen och jag hade kommit halvvägs, fick jag se likasom en vit pelare hemma på gården. Vad i Jussu namm har farbror satt eld på kåken, tänkte jag. Vi fortsatte, och då vi gått en bit, var det likasom en isande fläkt kommit, och som om en fågel flaxat och slagit till mej i ansiktet. Men så isande kallt att jag ryste över hela kroppen. Natten var annars så lugn och stilla. Då vi kom hem, öppna kvinnan dörren och hon frågade, om vi ej träffat ut för något. Inte en minut förut hade det smällt i porten. Jag gick och la mej utan att tänka på det vidare. På morgonen skulle jag opp tidigt och ut på sjön. Då jag kom upp, frågade kvinnan, vad jag gjort mej i skallen, Jag såg mej i spegeln och på vänstra överkanten av pannan var det tre långa strimor i alla regnbågens färger. På samma ställe, där jag känt likasom vingen av en fågel på natten, då jag gick hem. Det tog långa tider, innan de gingo bort. Man ska ju råka illa ut, när man kommer i vägen för sådant där. Sen på kvällarna gick jag en liten omväg för att slippa komma i vägen för det.

Hans Nilsson
Vitemölla. Född 1881.
Bor nu i Simrishamn.

2495

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Upptecknat av
Olle Thulin
Juli 1929.

God fiskelycka.

Vi voro några uppe i Vitemölla ute på laxörafiske, och vi hade en gammal gubbe med. Vi fick inte mycket, men gubben sa, att vi måste köra djävulen av garnen. Han tog upp dem och blåste på dem. Nästa kväll tog han ett krutpaket med sej. Han placerade så ut små papper med krut på flera ställen av garnen. Sen tände han på krutet. Så gjorde han tre gånger. Vi andra måste hela tiden vara tigande. Den natten fick vi en bra örafångst, och gubben var så belåten och sa, att nu hade vi fått faan AV garnen, och att det var han som hållit fisken från oss.

Hans barn gick i samma fotspår som gubben. En påg till gubben och jag fiska ett slag ihop. Han låg över mej natt och dag, att jag skulle följa med till kloga, ty turen var tagen från oss. De ha tatt något på våra garn och satt på sina. Jag följde inte med, men en dag gingo två av bröderna till en klog gubbe i Lögare. De skulle gå tianes, så de fick nog lida mycket. Två kg. ål hade de

med till gubben. Gubben gick litet för sej själv och då han kom tillbaka, sa han att de tagit turen från dem. I år var det för sent, men nästa år kunde de få den tillbaka. Så fick de sex små paket med sig hem. De skulle borra ett hål och sätta ett av paketen i var homma. De skulle sen täppa hålet med en trekantig plugg, så att vattnet kom i beröring med paketet. De kommo hem och där borrades hål och ett paket lades in i var homma. Då var jag med och hjälpte dem. Då de fått i alla sex hommorna löstes tungbanden, och den ene sa: Där ser du, de hade tatt turen från oss. Fram på hösten blev jag en dag nyfiken se vad den kloke gubben gett dem. Jag gick bort och peta den träpluggen i én av deras hommor. Det var helt och innehöll några gram kumjan. Något annat var det inte, som gubben lagt i.

Göra illa, det kan nog folk, men göra något gott och kommandera fiskens gång, det är de nog för små till.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Hans Nilsson
Vitemöla. Född 1881.
Bor nu i Simrishamn.

2495

Upptecknat av
Olle Thulin
Juli 1929.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Skuggbild.

En gång så hade vi två skeppare i Nordsjön.

Det gick en på var sin sida av kajutten. När den ene vände, vände den andre. Så höll det på en hel timmes tid. Sen försvann den ene. Vi talade om det för skepparen, och han sade att det inte var första gången, som han hade en skuggbild. Året förut hade också besättning sett två skeppare på däck.

Hans Nilsson
Vitemölla Född 1881.
Bor nu i Simrishamn.

2495

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

9.
Upptecknat av
Olle Thulin
Juli 1929.

Sjörååt.

Ofra här jag varit med och öppnat luckan, och då har det varit tyst som i graven och ej minsta rörelse, men så snart vi stängt den började samma infernska väsen igen.

En gång kastade det med baljor och skyfflar i lastrummet. Var vi på den ena sidan, så väsnades det på den andra, och när vi gick över dit, väsnades det på den andra.

Det var sjöråt som väsnades.

Hans Nilsson

Vitaby Född 1881.

Bor nu i Simrishamn.

2495

Upptecknat av

Olle Thulin

Juli 1929.

LUNDS UNIVERSITETS
BOK- OCH
BIBLIOTEKSBOKIV

Sjöråt.

Första året jag var på sjön, var jag på en liten skonare med fyra mans besättning, alla voro vi från Vitemölle. Vi låg vid Turö, och det var första natten vi låg ombord på denna skonaren. Den natten kunde jag inte sova en blund. Det var precis, som det hade stått i lastrummet och sågat och huggit, alldeles som vi gjort under dagen. Vi hade under föregående dag sågat och klyvt ved. Den första natten var jag ensam, som hörde det, men sen fingo de andra höra det också. Vi voro så förskräckta, så vi visste ej till oss. Jungmannen hade aldrig hört sådant förr, men hans far hade ofta talat om, att det fanns sådant. Styrmannen bara skratta och sa att det bara var fantasier, men tredje natten fick han höra det också. Då väsnades det så, att styrmannen sprang upp och skrek: Jag tror faan är lös i båten. Vår tids folk får säga hur mycket som helst att sådant inte finnas, men den som hört så mycket som jag han vet vad som finns. Vi kallade det för sjöråt.

Register

2495

II

Dödsvarsel.

Varnd vid namnbygge.

Sida: 1-3.

Spargångare

4-5.

För att få god förhållning

6-7

Skuggbild

8

Skörelse

9-10.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2495

1-3

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Varsel.

4-5.

2495

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Gengångare.

6-7.

2495

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Fiskelycka.